

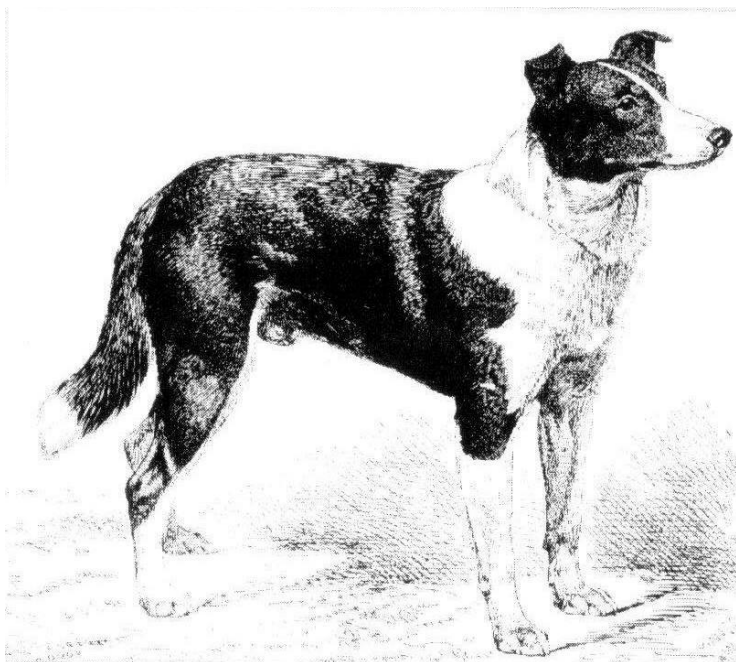
Korthårig collie - en liten historik

Av *Gunilla Hagander*

Under snart 30 år har jag varit ägare till korthårig collie och kunnat följa rasens utveckling i vårt land. Det har gjort att jag även försökt följa med långt bakåt i tiden genom att studera det som finns dokumenterat om colliens historia.

Den kort- och långhåriga collien har ett gemensamt ursprung, det är välkänt. Det finns dock en hel del berättat om den korthåriga typ av vallhund, som leder fram till dagens korthåriga collie. För många kan det kanske vara intressant att följa rasen bakåt i tiden.

Mycket av den tidiga colliens historia är höljd i dunkel, men det finns dock en hel del skrivet av entusiaster som försökt forska om dess bakgrund. Att olika typer av vallhundar funnits i England och Skottland under mer än tusen år är dock säkert konstaterat. Det är också kartlagt att det romerska rikets utbredning ända upp till Skottlands gränser medförde invandring av folk som förde med sig enorma hjordar av får och kreatur och i deras sällskap även vallhundar. De tunnhudade korthåriga hundar romarna hade med sig passade dåligt i det kärvare engelska klimatet. Därför importerades en kraftigare, större typ av hund som användes för att vakta nötboskap, hästar och stora fårfloccar i länderna runt Svarta Havet. Dessa hundar hade en typ av dubbel päls som skyddade dem mot såväl kyla som hetta. Den yttre pälsen var kort, tät och sträv samtidigt som den var vattenavvisande, medan underullen var mjuk och tjock. De benämndes bear-skinned och var kända för att cirkla runt djurflockarna för att skydda dem mot vilda djur och tjuvar. Namnet förvanskades sedan till bare-skinned och användes fram till våra dagar på korthåriga vallhundar i vissa delar av England. Hundarna var framavlade för olika specialiteter i sitt arbete med djuren. Att våra dagars korthåriga collie är ett resultat av olika kombinationer av dessa ursprungliga vallhundstyper med eventuellt inslag av andra raser är också konstaterat.

Hur namnet collie uppkommit har redan utretts i många skrifter och böcker och jag tänker därför inte gå in på det här. Namnet var länge ett samlingsnamn på olika typer av vallhundar. I norra delarna av England och Skottland, där det var ett stort behov av hundar som kunde jobba i alla väder och högt uppe i bergstrakterna, fanns en typ av hundar som dagens långhåriga

collie troligen härstammar från. Den korthåriga collien var enligt en del källor ett resultat av en korsning mellan dessa gamla svartvita skotska vallhundar och greyhound. Den engelske träsnidaren och tillika ornitologen Thomas Bewick (1753-1828) har på några av sina träsnitt avbildat två lokala skotska vallhundar med omisskännliga drag av en långhårig och en korthårig collie. Den korthåriga collien med kort svans, förmodligen stubbad. Korthåriga fårhundar förekom även med medfödd stubbsvans, halvlång eller lång svans. De tidigaste typerna av collie var dock betydligt mindre (ca 45 cm i mankhöjd) än dagens.

Den korthåriga collien var en drivande hund vars arbete var att föra djuren till exempelvis marknader. Thomas Bewick hävdar också att den korthåriga collien var en något större, kraftigare och hårdare hund än den långhåriga vallhunden på den tiden.

Det verkliga uppsvinget för dessa båda typer av hårt arbetande vallhundar kom när drottning Victoria (1819–1901, drottning av Storbritannien och Irland fr o m 1837) blev intresserad av rasen och införde både kort- och långhårig collie till sin kennel på slottet Balmoral i Skottland. En av drottningens favoriter och trogna följeslagare i mer än 15 år, var den korthåriga collien **"Sharp"** en svart och vit hund född 1854. Det finns många fotografier där drottning Victoria poserar med sin hund Sharp. Han begravdes i Windsor Home Park och en staty av honom står på gravstenen än idag.

Han efterföljdes av ännu en korthårig collie, **"Noble"** född 1872 som skänktes till drottningen, då han var dryga året, av Lord Charles Innes-Ker. På drottningens kennel på Balmoral föddes ett antal kullar av korthårig collie och även på Windsor där några kullar hade "Noble" till far. Några av drottningens collies är registrerade i den första volymen av Kennel Club Stud Book.

För den som är intresserad av colliehistoria rekommenderas också www.collietree.info/1881-90.html. Där kan du följa den engelska collien från tidigt 1800-tal till nutid.

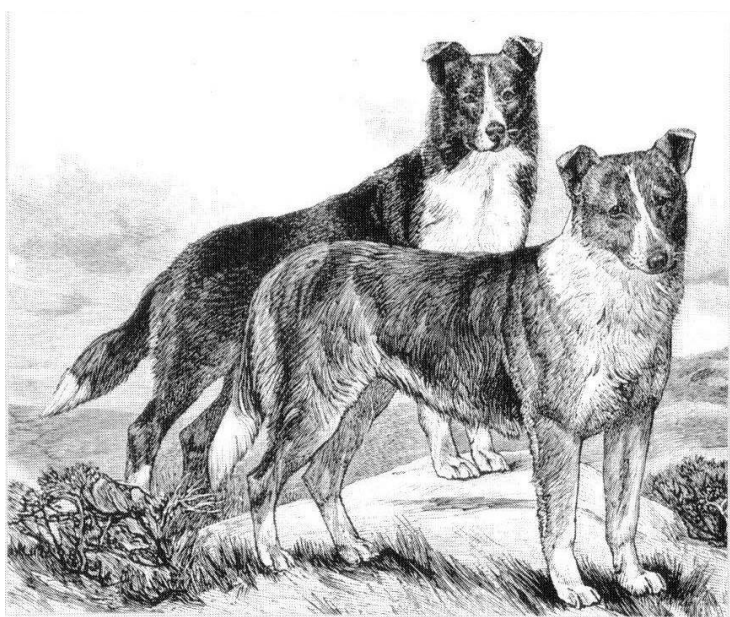
På 1800-talet började även utställningar där olika typer av fårhundar förekom. Tidigare hade intresset för de arbetande fårhundarna inte varit så stort. Det ställdes inte några krav på registreringar och bakgrunden på många utställda collies var till en början okänd. De första separata klasserna för lång- och korthåriga fårhundar eller collies var Crystal Palace Show i London 1870 där två korthåriga collie visades.

De vanligaste färgerna på collie vid den här tiden var svart och vita, svarta med tanfärger, blue merle och trefärgade. Tidigare hade inkorsning med troligen gordon- och/eller irländsk setter förekommit vilket anses ha gett colliens sobelfärg. En av de mest betydelsefulla sobelfärgade hundarna var **"Old Cockie"** född 1868, hans härstamning är okänd. Hans dotterson **"Ch Charlemagne"** (e.Trefoil – u. Maude) född 1879, en storpälssad långhårig collie, nedärvde sobelfärgen av sin mor Maude, dotter till Old Cockie.

Ch Charlemagne anses ha haft stor betydelse för collierasen såväl kort- som långhårig. Hans far **"Trefoil"** (e.Twig – u.Bess) född 1873 en trefärgad hund, är ytterligare en av dessa tre som de flesta collies kan spåras bakåt till. Trefoil ägdes av Mr S. E. Shirley, som var grundare av den Engelska Kennelklubben 1873. Den allra första Smooth coated Collie Club grundades 1898 också av ovannämnda Mr S. E. Shirley.

En av den korthåriga colliens första seriösa uppfödare var Mr Hastie (Herdwick kennel). Hans första champion var **Ch Guelt** (e Captain – u Nora) en trefärgad hund, född 1873. En annan

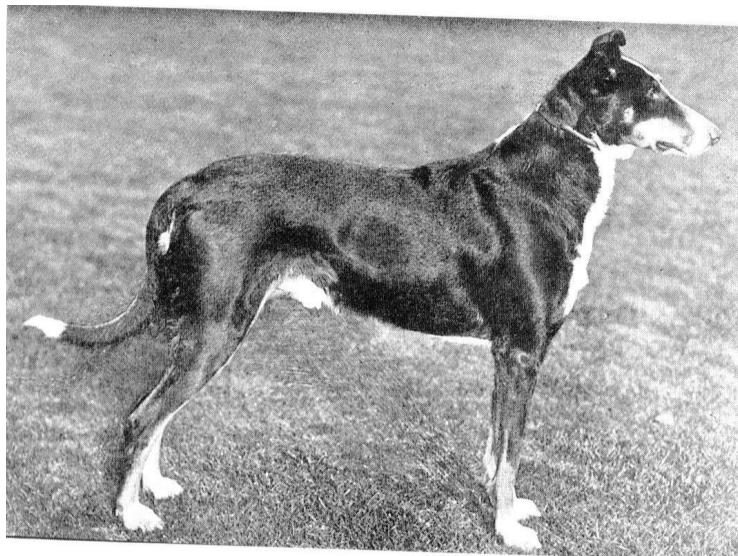

av hans mer välkända hundar var **Ch Herdwick Herdsman**, som förekommer i många tidiga stamtavlor.

Den korthåriga collien kan även ha bidragit till andra rasers uppkomst!

Två blue merlefärgade korthåriga collies importerades till Australien på 1840-talet av en Mr Thomas Hall. Dessa hundar hade dock inte så stora likheter med dagens korthåriga collie. Mr Hall hade gjort många försök att få fram en bra vallhund. Tidigare försök med engelska vallhundstyper hade inte slagit så väl ut. Avkomman av dessa två blå hundar korsades med Dingo (australisk vildhund) och resultatet blev antingen blå- eller rödspräckliga valpar, som blev kända som "Hall's Healers". Mr Hall fortsatte sitt experimenterande till sin död och andra fortsatte hans verk som ledde fram till dagens Australien Cattle dog.

1870 importerades också till Australien två korthåriga collies

med färgen black and tan och ståndöron. Dessa hundar anses med stor säkerhet vara anfäder till dagens Australien Kelpie.

Det har varit en spännande resa i den korthåriga colliens historia för mig. Hoppas att ni andra collicälskare också kan ha glädje av den.

Gunilla Hagander

Korthårskommittén

Källor för denna artikel har varit: "The smooth collie a family dog" av Iris Combe, "This is the Collie" av Esther McClosky, "The new Collie" Collie Club of Amerika, "Rough and Smooth Collies" av Stella Clark samt Smooth Collie Club of Australia.

Bilderna av gamla engelska champion med vänligt medgivande av Mr Trevor Hayward (Foxearth) President of Smooth Collie Club of Great Britain. Bilden "slåthåriga collie" Brehm's Djurens Liv, band 4 (1920-talet). Bilden på "Sharp" från Iris Combe's bok ovan.